

DAMA DE PICĂ

Dama de pică
Înseamnă duşmănie ascunsă.
Cea mai nouă carte pentru ghicit.

1

*Iar pe vreme urâtă
Deseori
S-adunau;
Tot mizau
— Fie-le cu iertare!... —
De la cincizeci la o sută,
Lucru mare!
Berechet câştigau
Şi întruna cu creta notau.
Şi așa, pe vreme urâtă,
Ispravă mare făceau.*

Într-o seară, la ofiţerul Narumov din garda călare era joc de cărţi. Noaptea lungă de iarnă se scursese pe nesimţite; la cinci dimineaţa, jucătorii se așezară să mănânce. Cei care câştigaseră mâncau cu poftă; ceilalţi şedeau cu gândul aiurea, în faţa farfuriilor goale. Dar se servi şampanie, convorbirea se învioră şi toţi luară parte la ea.

— Tu ce-ai făcut, Surin? Întrebă gazda.

— Am pierdut, ca de obicei. Trebuie să mărturisesc că n-am noroc... Joc mirandole, nu mă înfierbânt, nimic nu mă face să-mi pierd capul, şi totuşi nu reuşesc să câştig!

— Şi nu te-a ispitit niciodată? N-ai pontat niciodată pe cartea câştigătoare?... Ai o voinţă uimitoare.

— Ce să mai spun de Hermann! vorbi unul din oaspeţi, arătând spre un tânăr genist. N-a luat cărţile în mână de când e, n-a tras niciodată vreun parol, şi cu toate astea stă cu noi până la ora cinci dimineaţa şi se uită cum jucăm!

— Jocul mă atrage grozav, răspunse Hermann, dar nu-s în stare să sacrific strictul necesar numai cu nădejdea de a dobândi un prisos.

— Hermann e neamţ şi e chibzuit, asta e! observă Tolski. Dar dacă pentru mine există un om de neînţeles, apoi e bunica mea, contesa Ana Fedotovna.

— Cum?! Ce?! strigară oaspeţii.

Tolski urmă:

— Nu pot pricepe cum se face că bunica mea nu pontează niciodată!

— Dar, spuse Narumov, de ce vă miră că o bătrână de optzeci de ani nu pontează?

— Va să zică, dumneavoastră nu ştiţi nimic despre ea?

— Nu, într-adevăr, nu ştim nimic!

— O, atunci ascultaţi!... Trebuie să ştiţi că acum vreo şaizeci de ani, bunica mea a fost la Paris şi se bucura de mare succes. Lumea alerga să

vadă *la Venus moscovite!* Richelieu îi făcea curte, și bunica susține că el era gata-gata să se împuște din pricina neînduplecării ei.

Pe vremea aceea, doamnele jucau faraon. Jucând o dată la curte cu ducele de Orleans, bunica a pierdut o sumă foarte importantă pe cuvânt de onoare. Cum ajunse acasă, în timp ce-și dezlipea alunițele și-și desfăcea crinolina, îl anunță pe bunic că a pierdut la cărți și-i porunci să achite datoria.

După câte mi-aduc aminte, răposatul meu bunic era un fel de administrator al bunicii. Se temea de ea ca de foc; totuși, când auzi de pierderea aceea îngrozitoare își ieși din fire, aduse catastifele cu socoteli și-i dovedi că în șase luni cheltuiseră o jumătate de milion, că la Paris nu au nici satul de lângă Moscova, nici pe cel de lângă Saratov; și refuză categoric să plătească datoria. Bunica îi trase o palmă și se culcă singură, în semn că se supăraseră pe el.

În ziua următoare porunci să fie chemat soțul, nădăjduind că pedeapsa conjugală aplicată își va fi făcut efectul; dar îl găsi la fel de neînduplecat. Pentru prima oară în viață ajunseseră să aibă cu el discuții și explicații; voia să-l rușineze, catadicsind să-l lămurească că o datorie nu se amestecă cu alta, și că un prinț nu-i totuna cu un căruțaș. Degeaba însă, bunicul nu-i mai dădea ascultare. Nu, și gata! Și bunica nu știa ce să mai facă.

Cunoștea îndeaproape un om remarcabil. De bună seamă că ați auzit despre contele de Saint-Germain¹, despre care se povestesc atâtea lucruri uimitoare. Știți, cred, că el se dădea drept jidovul rătăcitor, drept cel care găsise elixirul vieții, piatra filozofală și altele. Lumea râdea de el ca de un șarlatan, iar Casanova, în *Memoriile* lui, spunea că e spion. Cu tot misterul care-l înconjură, Saint-Germain avea o înfățișare onorabilă și era foarte : simpatic în societate. Bunică-mea îl mai iubește și astăzi și se supără dacă i se vorbește de el nerespectuos. Ea știa că Saint-Germain dispune de sume mari de bani. Se hotărî să recurgă la el. Îi scrisese un bilețel, rugându-l să vină la ea numaidecât.

Ciudatul bătrân veni îndată și o găsi foarte nenorocită. Ea îi descrie în cele mai negre culori barbaria soțului și îi spuse că-și pune întreaga speranță în amabilitatea și prietenia lui. Saint-Germain rămase pe gânduri.

— Aș putea să vă pun la dispoziție această sumă, însă știu că nu vă veți găsi liniștea până când nu mi-o veți înapoia, iar eu n-aș vrea să vă fac alte griji. Există un mijloc: vă puteți recăștiga banii.

— Dar, dragul meu conte, zise bunica, vă spun doar că nu mai avem bani deloc.

— Pentru asta nu e nevoie de bani, îi răspunse Saint-Germain. Binevoiți să-mi dați ascultare.

Apoi îi dezvălui o taină pentru care oricare din noi ar da foarte mult...

Tinerii jucători deveniră și mai atenți. Tolski își aprinse pipa, trase fum și urmă:

— În aceeași seară, bunica se înfățișă la Versailles, *au jeu de la reine*². Ducele de Orléans ținea banca; bunica se scuză că nu a adus datoria, invocând drept justificare o mică istorioară, și începu să pondeze contra lui. Alese trei cărți și le puse una după alta; toate trei câștigă de la primul tur, și bunica scăpă de toată datoria.

— O întâmplare! spuse unul din oaspeți.

— Basmă! adăugă Hermann.

— Poate că au fost cărțile măsluite? interveni un al treilea.

¹Aventurier, apărut în înalta societate pariziană în perioada anilor 1750 -1760; a cutreierat mai multe capitale europene; a murit în 1784.

²La jocul de cărți al reginei (fr.)

— Nu cred, răspunse grav Tomski.

— Cum se poate?! răspunse Narumov. Bunica ta ghicește trei cărți la rând și tu încă n-ai învățat de la ea cabalistica asta?

— Pe dracu, răspunse Tomski. A avut patru fii, printre care și tatăl meu. Toți patru erau jucători pătimiși și ea nu și-a dezvăluit taina nici unuia, deși nu le-ar fi stricat, după cum nu mi-ar fi stricat nici mie! Dar iată ce mi-a povestit unchiul meu, contele Ivan Ilici, dându-și cuvântul de onoare că e adevărat. Răposatul Ceaplițki, care a murit în mizerie după ce și-a tocat milioanele, pierduse o dată, în tinerețe, vreo trei sute de mii, jucând cu Zorici, după câte mi-aduc aminte. Era disperat. Bunicii mele, care de altfel judeca foarte aspru poznele tinerilor, i se făcu milă de Ceaplițki. Îi dădu trei cărți, spunându-i să le pună una după alta, și-i ceru cuvântul de onoare că după aceea nu va mai juca niciodată. Ceaplițki se duse la învingătorul său și se așeză la joc. Miză pe prima carte cincizeci de mii și câștigă; dublă miza în joc, mai repetă o dată și se achită de datorie, ba mai rămase și în câștig... Ei, dar e timpul să ne culcăm; e șase fără un sfert.

Într-adevăr, se lumina de ziuă. Tinerii își goliră paharele și plecară pe la casele lor.

II

— Il paraît que monsieur est décidément pour les suivantes.

— Que voulez-vous, madame? Elles sont plus fraîches!³

Conversație de salon

Bătrâna contesă*** stătea în camera de toaletă, în fața oglinzii. Era înconjurată de trei fete. Una din ele ținea un borcânel cu farduri, alta o cutie cu ace de cap, a treia o scufie înaltă, cu panglici roșii ca focul. Contesa nu mai avea nici o veleitate de frumusețe, care de altfel se ofilise de mult, însă își păstrase toate obiceiurile din tinerețe, respectând cu strictețe moda celui de al optulea deceniu și îmbrăcându-se tot atât de încet și de tacticos ca și cu șaiszeci de ani în urmă.

La fereastră, lângă gherghef, stătea o domnișoară, pupila contesei.

— Bună ziua, *grand'maman*⁴, spuse intrând un tânăr ofițer. *Bonjour, mademoiselle Lise*⁵. *Grand'maman*, vin la dumneata cu o rugămintă.

— Despre ce e vorba, *Paul*?

— Îngăduie-mi să-ți prezint pe unul din prietenii mei și să-l aduc vineri la balul pe care îl dai.

— Adu-mi-l de-a dreptul la bal. Cu ocazia asta, mi-l și prezinți. Ai fost ieri la ***?

— Bineînțeles! A fost foarte plăcut; am dansat până la cinci dimineața. Elețkaia era încântătoare!

— O, dragul meu! Ce-ai găsit la ea? S-o fi văzut pe bunica ei, prințesa Daria Petrovna!... Fiindcă veni vorba, o fi îmbătrânit mult?

— Dacă a îmbătrânit? răspunse Tomski distrat. A murit acum vreo șapte ani...

Domnișoara își ridică privirea și-i făcu un semn. Tomski își aminti că bătrânei contese i se ascundea moartea celor de-o vârstă cu ea și își mușcă buzele. Dar contesa primi vestea cu multă indiferență, deși pentru ea era ceva nou.

— A murit și eu nici n-am știut. Am fost făcute în același timp doamne de onoare; când ne-am prezentat, împărăteasa...

³Se pare că domnul preferă cameristele — Ce să-i faci, conită? Sunt mai proaspete (fr.).

⁴Bunică (fr.)

⁵Bună ziua, domnișoară Liza (fr.)

Și contesa îi povesti nepotului pentru a suta oară întâmplarea.

— Ei, *Paul*, spuse ea apoi. Acum ajută-mi să mă ridic. Lizanka, unde mi-e tabachera?

Și contesa trecu împreună cu fetele după paravan, pentru a-și termina toaleta. Tomski rămase cu domnișoara.

— Pe cine voiți să prezentați? Întrebă încet Lizaveta Ivanovna.

— Pe Narumov. Îl cunoașteți?

— Nu. E militar sau civil?

— Militar.

— Genist?

— Nu, cavalerist. Dar de ce-ați crezut că e genist?

Domnișoara râse și nu răspunse nimic.

— *Paul*, strigă contesa de după paravan. Trimite-mi un roman nou, însă te rog să nu fie din cele moderne.

— Cum asta, *grand'maman*?!

— Vreau să spun, un roman în care eroul să nu-și sugrume nici tatăl, nici mama, și în care să nu fie vorba de cadavre de înecați. Mi-e grozav de frică de înecați.

— Astfel de romane nu există în ziua de azi. Vrei poate unul rusesc?

— Există romane rusești?... Trimite-mi, dragă, trimite-mi!

— Iartă-mă, *grand'maman*, mă grăbesc... Iertați-mă, Lizaveta Ivanovna! Dar de ce-ați crezut că Narumov e genist?

Și Tomski ieși din camera de toaletă.

Lizaveta Ivanovna rămase singură. Lăasă deoparte broderia și începu să se uite pe fereastră. Îndată, pe cealaltă parte a străzii, de după colț, se ivi un tânăr ofițer. Obrajii fetei se îmbujorară. Se apucă din nou de lucru, plecându-și capul până aproape de canava. În timpul acesta intră contesa, care sfârșise cu îmbrăcatul.

— Lizanka, poruncește să pună caii la trăsură. Mergem să ne plimbăm.

Lizanka se ridică de la gherghef și începu să-și strângă lucrul.

— Ce e, măicuță?! Ori ești surdă?! strigă contesa. Spune să pună mai repede caii la trăsură.

— Îndată! răspunse încet domnișoara. Și dădu fuga în antreu.

În cameră intră un servitor, aducând cărțile trimise contesei de prințul Pavel Alexandrovici.

— Bine! Mulțumește-i, spuse contesa. Lizanka, Lizanka! Unde fugi?!

— Să mă îmbrac.

— Ai timp, măicuță! Stai aici! Deschide primul volum. Citește tare...

Fata luă o carte și-i citi câteva rânduri.

— Mai tare! Ce-i cu tine, fată dragă?! Ți-ai pierdut glasul?!...

Așteaptă! Adu-mi scăunelul; mai aproape... Așa!

Lizaveta Ivanovna îi mai citi două pagini. Contesa căscă.

— Lasă cartea! Ce prostii! Trimite-o înapoi prințului Pavel și spune-i că-i mulțumesc... Dar cu trăsura ce s-aude?

— Trăsura e gata, răspunse Lizaveta Ivanovna, aruncând o privire în stradă.

— Cum, și nu ești încă îmbrăcată? Totdeauna trebuie să te aștept! E enervant, draguțo!

Liza dădu fuga în camera ei. Nu trecură nici două minute și contesa începu să sune cât o țineau puterile. Pe una din uși intrară, în goană, cele trei fete, iar pe cealaltă, lacheul.

— De ce nu veniți când vă chem? rosti supărată contesa. Spuneți-i Lizavetei Ivanovna că o aștept.

Lizaveta Ivanovna intră îmbrăcată cu pardesiu și cu pălărioară pe cap.

— În sfârșit! spuse contesa. Cum te-ai gătit! Pentru ce?... Pe cine vrei să cucerești?... Cum e vremea? Mi se pare că e vânt.

— Nicidecum, luminăția-voastră! Vremea e liniștită, răspunse lacheul.

— Întotdeauna vorbiți aiurea! Deschideți fereastra! N-am spus eu? E vânt! Și încă ce vânt rece! Să deshame! Lizanka, nu mai mergem. N-aveai de ce să te gătești.

"Asta mi-i viața", gândi Lizaveta Ivanovna.

Într-adevăr, Lizaveta Ivanovna era o ființă foarte nenorocită. Amară e pâinea la străin și grele sunt treptele scării altuia, a spus Dante, și cine, dacă nu sărmana pupilă a bătrânei contese, putea cunoaște mai bine amărăciunea de a fi la cheremul altuia? De bună seamă contesa *** nu era rea la suflet, dar, ca orice femeie răsfățată, era despotică, era zgârcită și de un egoism rece, ca toți oamenii bătrâni care au iubit în zilele lor și sunt străini de cele de azi. Lua parte la toate zaiafeturile înaltei societăți, se târa pe la baluri, unde se așeza într-un colț, sulemenită și îmbrăcată după moda veche, ca un ornament grotesc și nelipsit al sălii de bal; parcă supunându-se unui ritual, oaspeții se apropiau cu plecăciuni adânci, iar după aceea nimeni nu se mai ocupa de ea.

Primea la ea acasă tot orașul, respecta o etichetă strictă și nu recunoștea la chip pe nimeni. Numeroasa servitorime, îmbuibată și încărunțită în antreuri și în camerele slujnicilor, făcea ce o tăia capul și o fura care mai de care pe. această bătrână cu un picior în groapă.

Lizaveta Ivanovna era martira casei. Ea turna ceaiul și primea observații pentru zahărul consumat în plus; citea romane cu glas tare și era vinovată de toate greșelile autorului; o însoțea pe contesă la plimbare și era răspunzătoare de starea timpului și a caldarâmului. Avea fixată o leafă, care nu i se plătea niciodată în întregime; asta n-o împiedica pe contesă să-i pretindă să fie îmbrăcată la fel cu toată lumea, mai bine zis ca foarte puțini. În lume, juca rolul cel mai șters. Toți o cunoșteau, dar nimeni nu o observa; la baluri nu dansa decât atunci când nu era cine să facă *vis-à-vis*-ul, iar doamnele o luau de braț ori de câte ori trebuiau să se ducă la toaletă să-și aranjeze câte ceva la gâteli. Era mândră, suferea mult din cauza situației ei și se uita împrejur, așteptându-l plină de nerăbdare pe acela care avea s-o izbăvească; dar tinerii, calculați în înfumurarea lor flușturistică, nu o socoteau demnă de atenția lor, cu toate că era de o sută de ori mai drăguță decât candidatele la măritiş îngâmfate și reci, în jurul cărora roiau. De câte ori nu părăsea încetișor salonul luxos și plictisitor și se ducea să plângă în cămăruța-i sărăcăcioasă, unde se aflau niște paravane tapetate, un scrin, o oglinjoară și un pat vopsit, și unde ardea slab o lumânare de seu într-un sfeșnic de aramă!

O dată — asta s-a întâmplat la două zile după seara descrisă la începutul acestei povestiri și cu o săptămână înaintea scenei la care ne-am oprit — o dată, Lizaveta Ivanovna, așezată la fereastră cu ghergheful și privind din întâmplare pe stradă, zări un tânăr genist stând nemișcat, cu ochii țintă la fereastra ei. Ea lăsă capul în jos și-și văzu mai departe de lucru; când se uită iar în stradă, peste cinci minute, tânărul ofițer se găsea în același loc.

Neavând obiceiul să cocheteze cu ofițerii care treceau pe stradă, ea nu se mai uită pe fereastră și cusu aproape două ore, fără să-și ridice capul. Se servi prânzul. Ea se ridică, începu să-și strângă ghergheful și, uitându-se iar pe stradă, din întâmplare, îl văzu din nou pe ofițer. Lucrul i se păru destul de ciudat. După masă veni iar la fereastră, stăpânită de neliniște, dar ofițerul nu mai era acolo — și ea îl uită...

Cam la două zile după aceea, când ieși cu contesa să se plimbe cu trăsură, îl văzu din nou. Era chiar lângă intrare și-și ascundea fața în gulerul de biber. Pe sub chipiu nu i se vedeau decât ochii negri, scânteietori. Lizaveta Ivanovna se sperie, fără să știe de ce, și cuprinsă de o tulburare nelămurită se urcă în trăsură.

Cum se înapoie acasă, alergă la fereastră și văzu că ofițerul se afla în același loc, cu ochii ațintiți asupra ei; ea se îndepărtă, chinuită de curiozitate și tulburată de un sentiment cu totul nou.

De atunci, n-a trecut nici o zi fără ca tânărul să nu apară la o anumită oră sub ferestrele casei lor. Între el și ea se stabiliră un fel de raporturi fără grai. Cum se așeza la locul ei, la lucru, îi simțea apropierea; își ridica ochii și se uita la el tot mai lung și mai lung în fiecare zi. Tânărul părea a-i fi recunoscător pentru asta. Ori de câte ori li se întâlneau privirile, ochii ei ageri, tinerești, deosebeau o roșeață vie care-i acoperea obraji palizi. Peste o săptămână ea îi zâmbi...

Când Tomski îi ceruse permisiunea contesei de a i-l prezenta pe prietenul său, inima biete fete prinse să bată cu putere. Dar aflând că Narumov nu era genist, ci din garda călare, îi păru rău că, prin întrebarea-i îndrăzneată, își trădase taina față de ușuraticul Tomski.

Hermann era fiul unui neamț rusificat, care îi lăsase un mic capital. Fiind ferm convins de necesitatea de a-și consolida independența, el nu se atingea nici măcar de dobânzi, și trăia numai din soldă, nepermițându-și nici cea mai mică distracție. În general, era ascuns și ambițios, și camarazii lui aveau rar prilejul să-și bată joc de exageratul lui spirit de economie. Avea pasiuni puternice și o imaginație înflăcărată, dar tăria lui de caracter îl salvase de obișnuitele rătăcirii ale tinereții. Astfel, de pildă, având o fire de jucător, nu lua niciodată cărțile în mână, întrucât socotea că situația lui materială nu-i permitea (cum spunea el) *să sacrifice strictul necesar numai cu nădejdea de a dobândi un prisos*, ceea ce nu-l împiedica să-și petreacă nopți întregi la mesele de joc, urmărind cu patimă întorsăturile variate ale jocului.

Povestea cu cele trei cărți avu o puternică înrâurire asupra închipuirii lui și nu-i mai ieși din cap toată noaptea. "Ce-ar fi, gândea el a doua zi seara, hoinărind prin Petersburg, ce-ar fi dacă bătrâna contesă mi-ar încredința taina, sau dacă mi-ar spune care sunt cele trei cărți sigure! De ce nu mi-aș încerca norocul? Să-i fiu prezentat, să-i câștig încrederea — fie chiar de-ar trebui să-i devin amant — dar toate astea cer timp, iar ea are optzeci și șapte de ani, poate să moară peste o săptămână sau chiar peste două zile!... Și-apoi toată povestea asta... O poți crede oare?... Nu! Chibzuiala, cumpătarea și dragostea de muncă, iată cele trei cărți sigure ale mele, iată ce-mi va întrei, va înmulți de șapte ori capitalul și îmi va aduce liniștea și independența!"

În timp ce gândea așa, se trezi pe una din principalele străzi ale Petersburgului, în fața unei case, cu arhitectură veche. Strada era plină de echipaje, și trăsurile soseau una după alta în fața intrării luminate. Din ele coborau când piciorul zvelt al vreunei tinere frumuseți, când botforul zăngănitor sau ciorapul vărgat și pantoful diplomatic. Pe lângă portarul impozant se perindau șu-bele și pelerinele. Hermann se opri.

— A cui e casa asta? întrebă el pe gardianul din colț.

— A contesei *** îi răspunse gardianul.

Hermann tresări. Uimitoarea poveste îi reveni în minte. Începu să se învântească în jurul casei, gândindu-se la stăpână și la darul ei miraculos. Se întoarse târziu în modestu-i colțișor; nu putu să adoarmă mult timp și, când somnul îl cuprinse, i se arătară cărțile de joc, masa verde, teancul de bancnote și mormane de cervoneți.

Părea că pune carte după carte, dubla hotărât miza și câștiga într-una; aduna grămezi de aur și vâra bancnotele în buzunar. Se trezi târziu și oftă, văzând că-și pierduse fantastica bogăție; plecă să cutreiere din nou orașul și se pomeni din nou în fața casei contesei. Parcă îl atrăgea într-acolo o putere misterioasă. Se opri și începu să se uite la ferestre. La una din ferestre, văzu un cap încadrat de un păr negru, aplecat, poate, asupra vreunei cărți sau asupra lucrului de mână. Căpșorul se ridică. Hermann văzu o fețișoară proaspătă și niște ochi negri. Clipa asta îi hotărî soarta.

III

Vous m'ecrivez, mon ange, des lettres de quatre pages, plus vite que je ne puis les lire.⁶

Din scrisori

Lizaveta Ivanovna nici nu apucă bine să-și scoată pardesiul și pălăria, când contesa trimise să o cheme și ordonă să se tragă din nou trăsura. Se urcară în ea. În timp ce doi lachei o ridicau pe bătrână de subțiori și o băgau pe ușa trăsorii, Lizaveta Ivanovna își văzu iar genistul, chiar lângă roată. El o apucă de mână și apoi dispăru, înainte ca ea să-și revină din spaimă. În mână îi rămase o scrisoare. Ea o ascunse în mânășă, și tot drumul nu văzu și nu auzi nimic. În timpul plimbării, contesa avea obiceiul să pună întrebări la tot pasul: "Cine era persoana cu care ne-am întâlnit? Cum se numește podul acesta? Ce scrie pe firma de colo?" în ziua aceea Lizaveta Ivanovna răspundea la întâmplare și de multe ori n-o nimerea, încât contesa se supăra.

— Ce se întâmplă cu tine, maică?! Te-a apucat catelepsia? Ori nu mă auzi, ori nu mă înțelegi? Slavă Domnului, nu vorbesc pocit și nici nu mi-am pierdut mințile!

Lizaveta Ivanovna nici n-o asculta. Cum se înapoie acasă alergă în camera ei și scoase scrisoarea din mânășă; plicul nu era lipit. Citi scrisoarea. Era o declarație de dragoste, scrisă delicat, respectuos și luată cuvânt cu cuvânt dintr-un roman nemțesc. Dar Lizaveta Ivanovna nu știa nemțește și fu foarte încântată.

Totuși, scrisoarea primită o neliniști mult. Pentru prima dată intra în legături strânse, în cea mai deplină taină, cu un tânăr, îndrăzneala lui o înspăimânta. Ea se învinovăța de o purtare necugetată și nu știa ce să facă. Să nu mai stea la fereastră? Să domolească printr-o totală nepăsare dorința tânărului ofițer de a o mai urmări? Să-i înapoieze scrisoarea? Să-i răspundă rece și hotărât? Nu avea cu cine se sfătui, nu avea prietene, n-avea pe nimeni s-o îndrume. Se hotărî să răspundă.

Se așeză la măsuța de scris, luă pana și căzu pe gânduri. Își începu scrisoarea de câteva ori, însă o rupse, găsind vorbele când prea blânde, când prea aspre. În sfârșit, reuși să scrie câteva rânduri de care rămase mulțumită.

"Sunt convinsă, scria ea, că aveți intenții oneste, că nu ați vrut să mă jigniți printr-un gest necugetat; dar cunoștința noastră n-ar fi trebuit să înceapă așa. Vă înapoiez scrisoarea și sper ca pe viitor nu voi mai avea motive de a mă plânge de o lipsă de respect nemeritat."

⁶Îmi scrii, îngerul meu, scrisori de câte patru pagini, mai repede decât le pot citi (fr.)

A doua zi, cum văzu că trece Hermann, Lizaveta Ivanovna se ridică de la gherghef, ieși din sală, deschise fereștrua și aruncă scrisoarea în stradă, contând pe îndemânarea tânărului ofițer. Hermann se repezi, ridică scrisoarea și intră într-o cofetărie. Rupse pecetea și își găsi scrisoarea și răspunsul Lizavetei Ivanovna. Era tocmai ce aștepta și se întoarse acasă foarte preocupat de intrigă.

La trei zile după asta, o mamzelă tinerică, cu ochi jucăuși, îi aduse Lizavetei Ivanovna un bilețel de la casa de mode.

Ea îl deschise cu neliniște, prevăzând o cerere de bani; când colo, recunoscuse scrisul lui Hermann.

— Te-ai înșelat, drăguță. Acest bilețel nu mi-e adresat mie.

— Ba chiar dumneavoastră, răspunse fata cu îndrăzneală, zâmbind viclean. Vă rog să-l citiți!

Lizaveta Ivanovna parcurse repede bilețelul. Hermann îi cerea o întâlnire.

— Nu se poate! spuse Lizaveta Ivanovna, sperându-se și de grăbita cerere, și de mijlocul întrebuințat de el. De bună seamă, scrisoarea asta nu mi-e adresată mie!

Și o rupse în mii de bucățele.

— Dacă nu v-a fost adresată dumneavoastră, de ce ați rupt-o? făcu mamzela. I-aș fi dat-o înapoi celui care v-a trimis-o.

— Te rog, drăguță, spuse Lizaveta Ivanovna, roșind de observația făcută, pe viitor să nu-mi mai aduci bilete. Iar celui care te-a trimis te rog să-i spui că ar trebui să-i fie rușine...

Dar Hermann nu se dădu bătut. Lizaveta Ivanovna primea zilnic scrisori de la el, fie pe o cale, fie pe alta. Acestea nu mai erau traduse din romanele nemțești. Hermann le scria inspirat de pasiune și vorbea cu o limbă ce-i era proprie; ele oglindeau atât dorința lui nestrămutată, cât și clocotul imaginației lui năvalnice. Lizaveta Ivanovna nu se mai gândea să le trimită înapoi; se îmbăta cu ele. Începu să răspundă, și astfel scrisorile ei deveniră tot mai lungi și mai pline de gingășie. În sfârșit, ea îi aruncă pe fereastră următoarea scrisoare:

*"Astăzi e bal la ambasadorul ***. Contesa va fi acolo. Vom sta până la orele două. Iată ocazia de a mă vedea singură. Îndată ce contesa va pleca, oamenii ei se vor împrăști, desigur; la ușă va rămâne portarul, dar și el se duce de obicei în camera lui.*

Veniți la ora unsprezece și jumătate... Urcați direct pe scară. Dacă întâlniți în antreu pe cineva, întrebați dacă e acasă contesa. Vi se va spune că nu, și atunci nu vă mai rămâne nimic de făcut. Va trebui să vă întoarceți. Dar probabil că nu veți întâlni pe nimeni. Fetele stau la ele, toate într-o singură cameră. Din antreu, treceți la stânga și mergeți tot înainte, până la dormitorul contesei. În dormitor, după paravan, veți vedea două uși mici: cea din dreapta dă în cabinet, unde contesa nu intră niciodată; cea din stânga dă pe coridor; aici veți găsi o scăriță în spirală care duce la camera mea."

Hermann fremăta ca un tigru, așteptând ora indicată. La ora zece se și afla în fața casei. Era un timp îngrozitor; vântul vâjâia și o zăpadă umedă cădea cu fulgi mari; felinarele luminau palid; străzile erau pustii. Rar se vedea câte un birjar cu mârtoaga lui, pândind vreun mușteriu întârziat. Hermann era numai în tunică, dar nu simțea nici vântul, nici zăpada. În sfârșit, careta contesei trase la scară. Hermann văzu cum lacheii o scoteau de braț pe bătrâna gârbovă, înfodolită într-o șubă de sobol; în urmă, într-o pelerină subțire, cu capul împodobit de flori proaspete, apăru și pupila ei. Ușița se închise cu un sunet sec. Careta

porni greoi pe zăpada afânată. Portarul închise ușa. Lumina de la ferestre se stinse.

Hermann începu să se plimbe pe lângă casa pustie; se apropie de felinar, se uită la ceas; era unsprezece și douăzeci. Rămase sub felinar, cu ochii ațintiți pe arătătorul ceasului, așteptând minutele următoare. Apoi, la unsprezece și jumătate, pași pe peronul casei și pătrunse în antreul puternic luminat. Portarul lipsea. Hermann urcă scara în fugă, deschise ușa din antreu și văzu un servitor dormind sub lampă, pe niște fotolii străvechi și murdare.

Trecu pe lângă el călcând ușor, dar hotărât. În sală și în salon era întuneric. Lampa din antreu arunca o lumină slabă. Hermann intră în dormitor. În fața ungherului plin de icoane vechi, pâlpaia o candelă de aur. Într-o simetrie monotonă, lângă pereții îmbrăcați cu tapete chinezești, se înșirau fotolii cu stofa decolorată, divane cu poleiala scorjită și perne de puf. Pe pereți atârnav două portrete pictate la Paris de *madame* Lebrun⁷. Unul din ele înfățișa un bărbat de vreo patruzeci de ani, rumen la obraz și gras, îmbrăcat într-o haină de un verde deschis și cu o stea pe piept; altul înfățișa o tânără femeie de o frumusețe rară, cu un nas acvilin și cu un trandafir în păru-i pudrat, lins pe tâmpile. În toate colțurile erau răspândiți ciobănași de porțelan, ceasuri de masă, creație a minunatului Leroy, cutioare, rulete, evantaie și felurite alte nimicuri pentru doamne, născocite spre sfârșitul veacului trecut, o dată cu balonul lui Montgolfier și cu magnetismul lui Mesmer. Hermann trecu după paravan. Văzu un pat mic de fier, apoi, în dreapta, ușa care dădea în cabinet, și cea din stânga, care da în coridor. O descuie, văzu scărița îngustă în spirală care ducea la camera sărmanei pupile... Dar se înapoie și intră în cabinetul întunecat.

Timpu trecea încet. Era liniște peste tot. Când ceasul din salon bătu douăsprezece îi răspunseră, unul după altul, ceasurile din toate camerele, apoi totul amuți din nou. Hermann stătea rezemat de soba rece. Era neliniștit; inima îi bătea regulat, ca a omului hotărât la ceva primejdios, dar necesar. Ceasurile anunțară ora unu, apoi două, și în depărtare se auzi zgomotul caretei. O emoție nestăpânită îl cuprinse. Careta se apropie și se opri.

Auzi zgomotul scăriței lăsate în jos. În casă începu forfota, oamenii alergau, se auzeau glasuri și se aprinse lumina. Trei cameriste bătrâne intrară în fugă în dormitor; mai mult moartă decât vie, contesa sosi și se lăsă într-un fotoliu voltairian. Hermann se uită prin deschizătură. Lizaveta Ivanovna trecu pe lângă dânsul. El îi auzi pașii repezi pe treptele scării. Ceva ca un fel de remușcare se trezi în inima lui, apoi ațipi din nou. Și el rămase ca de piatră.

Contesa începu să se dezbrace înaintea oglinzii. Îi scoaseră boneta împodobită cu trandafiri, îi scoaseră peruca pudrată de pe capul cărunț și tuns. Acele de păr se risipiră în jurul ei ca o ploaie. Rochia galbenă, brodată cu argint, îi căzu la picioarele umflate. Hermann fu martorul tainelor respingătoare ale toaletei ei. În sfârșit, contesa rămase într-o bluză și într-o bonetă de noapte; în această îmbrăcămintă mai apropiată de bătrânețea ei, părea mai puțin îngrozitoare și mai puțin hidoasă.

Ca toți oamenii bătrâni, ea suferea de insomnie. O dată dezbrăcată, se așeză lângă fereastră în fotoliul voltairian și expedie servitoarele. Lumânările fură scoase, și odaia rămase luminată numai de candelă. Contesa ședea în fotoliu, galbenă la chip, își mișca buzele lăsate în jos, legănându-se când într-o parte, când într-alta. În ochii tulburi nu i se oglindea nici un gând, încât, dacă te uitai la ea, puteai crede că

⁷Madame Vigée-Lebrun (1755-1842) — portretistă și peisagistă

însăpăimântătoarea bătrână nu se legăna așa din voia ei, ci sub un tainic impuls galvanic.

Dar fața moartă se schimbă dintr-o dată. Buzele nu i se mai mișcau, ochii i se înviorară. În fața ei sta un bărbat necunoscut.

— Nu vă speriați, pentru numele lui Dumnezeu, nu vă fie teamă! spuse el încet, dar limpede. N-am de gând să vă fac nici un rău. Am venit să vă implor să-mi faceți un bine.

Bătrâna îl privea în tăcere și părea că nu-l aude. Hermann își închipui că e surdă. Se aplecă la urechea ei și-și repetă spusele. Bătrâna tăcea într-una. Hermann continuă:

— Dumneavoastră îmi puteți face viața fericită, și asta fără să vă coste nimic. Știu că puteți ghici trei cărți la rând...

Hermann se opri. Contesa părea că, în sfârșit, a înțeles ce i se cere. Se părea că-și caută cuvintele pentru a răspunde.

— A fost o glumă, spuse ea în sfârșit. Vă jur că a fost o glumă!

— Cu astfel de lucruri nu se glumește, i-o tăie Hermann supărat. Aduceți-vă aminte de Ceaplițki, pe care l-ați ajutat să-și scoată ceea ce pierduse la joc.

După cum se vedea, contesa se tulburase. Trăsăturile ei trădau o puternică frământare sufletească, dar ea recăzu repede în nesimțirea de mai înainte.

— Îmi puteți spune care sunt cele trei cărți sigure?

Contesa tăcea.

— Pentru cine păstrați această taină? continuă Hermann. Pentru nepoți? Ei sunt bogați și fără asta; nici nu cunosc valoarea banului. Cele trei cărți ale dumneavoastră nu vor fi de nici un folos unui risipitor. Cel ce nu știe să păstreze moștenirea părintească, tot în mizerie va muri, cu toate puterile demonice. Eu nu sunt risipitor; cunosc valoarea banilor. Voi ști să folosesc cele trei cărți ale dumneavoastră. Ei!...

Hermann tăcu, așteptând plin de nerăbdare răspunsul. Contesa nu scotea nici o vorbă. El căzu în genunchi în fața ei.

— Dacă inima dumneavoastră a cunoscut vreodată sentimentul iubirii, dacă vă mai reaminiți de extazul ce vi-l dădea, dacă măcar o dată ați zâmbit la nașterea unuia dintre fiii dumneavoastră, dacă ceva omenesc a bătut cândva în pieptul dumneavoastră, vă implor, fac apel la sentimentele dumneavoastră de soție, de iubită și de mamă, la tot ce e mai sfânt în viață, nu-mi refuzați rugămintea! Dezvăluiți-mi taina! Ce preț are ea pentru dumneavoastră?... Poate că e legată de-un păcat cumplit, care să ducă la pierderea fericirii veșnice, poate că e legată de o înțelegere cu diavolul... Gândiți-vă: sunteți bătrână, nu mai aveți mult de trăit; sunt gata să iau păcatul dumneavoastră asupra sufletului meu. Dar împărtășiți-mi taina! Gândiți-vă că în mâinile dumneavoastră se află fericirea unui om, că nu numai eu, ci și copiii, nepoții și strănepoții mei vă vor binecuvânta amintirea și o vor cinsti ca pe ceva sfânt...

Bătrâna nu răspunse nici un cuvânt.

Hermann se sculă în picioare.

— Zgrițuroaică bătrână! rosti el scrâșnind. Dacă e așa, am să te silesc să răspunzi...

La aceste cuvinte, scoase din buzunar un pistol.

Văzând aceasta, contesa se tulbură din nou, puternic. Clătină din cap, ridică mâna, ca și cum ar fi vrut să se apere de împușcătură... apoi lunecă... și rămase nemișcată.

— Terminați cu copilăriile, spuse Hermann, apucându-i mâna. Vă întreb pentru ultima oară: vreți să-mi spuneți care sunt cele trei cărți sau nu?

Contesa nu răspunse. Hermann își dădu seama că murise.

7 mai 18**

Homme sans moeurs et sans religion!⁸

Din scrisori

Gătită încă în rochie de bal, Lizaveta Ivanovna ședea în camera ei, adâncită în gânduri. Cum sosise acasă, se și grăbise să expedieze servitoarea somnoroasă, care-și oferea serviciile în silă. Lizaveta îi spusese că se va dezbrăca singură și intră în camera ei, tulburată, cu inima bătând, dorind ba să-l găsească acolo pe Hermann, ba să nu-l găsească. De la prima vedere văzu că nu-i acolo și mulțumi soartei pentru că le zădărniciise întâlnirea. Se așeză fără să se dezbrace și începu să se gândească la toate împrejurările care o duseseră atât de departe, în așa de scurt timp. Nu trecuseră nici trei săptămâni de când îl văzuse pentru prima dată pe fereastră, și iată că se și aflau în corespondență, iar el reușise să obțină o întâlnire nocturnă! Îi cunoștea numele numai din câteva scrisori iscălite de el. Nu vorbise niciodată cu el, nu-i auzise glasul și nu auzise niciodată vorbindu-se despre dânsul... până în seara aceea. Ciudat lucru: în seara aceea, la bal, Tmski, fiind bosumflat pentru că tânăra prințesă Polina *** nu flirta cu el, ca de obicei, se gândi să se răzbune, tratând-o cu indiferență; de aceea o chemă pe Lizaveta Ivanovna și dansă cu ea o mazurcă interminabilă. Tot timpul glumi asupra preferinței ei pentru ofițerii de geniu și o încredința că știe mai multe decât ar putea bănuia ea; iar unele din glumele lui se potriveau atât de bine, încât Lizaveta Ivanovna crezu decâteva ori că îi cunoaște taina.

— De la cine știi toate aceste lucruri? îl întrebase ea râzând.

Tmski răspunse:

— De la prietenul unei persoane pe care o cunoașteți, un om deosebit!

— Și cine e acel om deosebit?

— Îl cheamă Hermann.

Lizaveta Ivanovna nu răspunse nimic, dar simți cum îi îngheață mâinile și picioarele.

— Acest Hermann, continuă Tmski, e o figură cu totul romantică: are profilul lui Napoleon și sufletul lui Mefisto. Cred că asupra conștiinței lui apasă cel puțin trei crime. Dar de ce te-ai făcut așa de albă?

— Mă doare capul... Și ce îți spunea acest Hermann sau cum îi zice...

— E foarte nemulțumit de prietenul lui. Spune că, dacă ar fi fost în locul lui, ar fi procedat cu totul altfel... Eu presupun că însuși Hermann a pus ochii pe dumneata; oricum, el ascultă vorbele de îndrăgostit ale prietenului lui cu foarte puțină plăcere...

— Dar unde m-a văzut?

— Dumnezeu știe unde, poate la biserică, poate la plimbare!... Poate chiar în odaia dumată, în timp ce dormeai; de la el te poți aștepta la orice...

Între timp, trei doamne se apropiară de ei cu întrebările — *oubli ou regret?*⁹ — și le întrerupseră convorbirea, devenită chinuitor de interesantă pentru Lizaveta Ivanovna.

Tmski o alese chiar pe prințesa ***. Ea reuși să se explice cu el, făcând un tur în plus și învârtindu-se încă o dată în fața scaunului ei. Când

⁸Om fără principii morale și fără nimic sfânt (fr.)

⁹Uitare sau regret (fr.)

se întoarce la loc, Tomski nu se mai gândea nici la Hermann, nici la Lizaveta Ivanovna.. Ea ar fi vrut grozav să reînnoiască convorbirea întreruptă, dar mazurca se terminase și peste puțin bătrâna contesă plecă acasă.

Cuvintele lui Tomski nu erau nimic altceva decât o flecăreală în timpul mazurcii, dar ele se înfipseră adânc în sufletul tinerei visătoare.

Portretul lui Hermann, schițat de Tomski, semăna leit cu cel din închipuirea ei și, datorită lecturilor noilor romane, acest personaj banal o și speria, dar îi și încânta imaginația. Ea ședea acum pe scaun, cu brațele goale încrucișate; își ținea capul, încă împodobit cu flori, aplecat pe pieptul descoperit. Deodată ușa se deschise și Hermann intră. Ea se sperie...

— Unde ai fost până acum?! îl întrebă speriată, în șoaptă.

— În dormitorul bătrânei contese, îi răspunse el. Vin acum de la ea. A murit.

— Doamne, Dumnezeu! Ce spui?!

— Și mi se pare că eu i-am pricinuit moartea.

Lizaveta Ivanovna îi aruncă o privire și în gând îi răsunară cuvintele lui Tomski: "... asupra conștiinței lui apasă cel puțin trei crime". Hermann se așează pe fereastră, lângă ea, și-i povesti totul.

Lizaveta Ivanovna îl ascultă până la capăt, îngrozită. Așadar, scrisorile pasionate, rugămințile înflăcărâte, urmărirea îndrăzneță și îndărătnică nu erau dragoste! Banii — iată la ce jinduia sufletul lui Hermann! Nu ea îi putea potoli dorințele, nu ea îl putea face fericit! Sărmana pupilă nu era nimic altceva decât o unealtă oarbă a acestui tâlhar, a acestui ucigaș al bătrânei ei binefăcătoare!... Plângea amar în căința ei târzie și chinuitoare. Hermann se uita la ea tăcut; și inima lui era sfâșiată, dar nici lacrimile sărmane fete, nici priveliștea înduioșătoare a durerii ei nu-i răscoleau sufletul împietrit... Nu simțea nici o remușcare pentru moartea bătrânei. Îl îngrozea un singur lucru: pierderea pentru totdeauna a tainei prin care s-ar fi putut îmbogăți.

— Ești un monstru, rosti în sfârșit Lizaveta Ivanovna.

— Nu i-am dorit moartea, răspunse Hermann; pistolul meu nu e încărcat.

Amândoi tăcură.

Se făcu ziuă. Când Lizaveta Ivanovna suflă în lumânarea care era pe sfârșite, în cămăruță rămase o lumină palidă. Ea își șterse ochii plânși și se uită la Hermann, care ședea pe pervazul ferestrei, cu brațele încrucișate și încruntat. Așa, semăna uimitor cu portretul lui Napoleon. Asemănarea o surprinse.

— Cum ai să ieși din casă? îl întrebă ea în sfârșit. M-am gândit să te conduc pe o scară secretă, dar trebuie să trecem neapărat pe lângă dormitor. Mi-e frică.

— Spune-mi doar cum să găsesc scara secretă și mă duc singur.

Lizaveta Ivanovna se ridică, scoase o cheie din comodă și i-o dădu, lămurindu-l pe unde avea de mers. Hermann îi strânse mâna, o mână rece, care nu-i răspunse, o sărută pe creștetul aplecat și ieși.

Coborî pe scara întortocheată și intră din nou în dormitorul contesei. Moarta sta împietrită, iar fața ei arăta o pace adâncă. Hermann se opri în fața ei, o privi lung, vrând parcă să se convingă de groaznică realitate. În sfârșit, intră în cabinet, pipăi tapetul, găsi ușa și începu să coboare scara întunecoasă, tulburat de sentimente stranie. Poate că acum șaiszeci de ani, pe aceeași scară, la aceeași oră, se gândea el, s-a strecurat în același dormitor un tânăr norocos, în haină brodată, pieptănat *à l'oiseau royal*¹⁰,

¹⁰Pasăre regală (cocostârc) (fr.).

apăsându-și pe inimă tricornul; acum tânărul acela era de mult în mormânt, iar inima bătrânei lui amante încetase să bată astăzi...

Hermann găsi ușa de sub scară, o descuie cu aceeași cheie și ajunsese într-un coridor prin care ieși direct în stradă.

V

Astă-noapte s-a arătat defuncta baronesă von V***.

Era îmbrăcată toată în alb și mi-a spus:

"Bună ziua, domnule consilier!"

Swedenborg

A treia zi după noaptea aceea fatală, la ora nouă dimineața, Hermann se îndreptă spre mănăstirea ***, unde urma să se slujească prohodul decedatei contese. Nu simțea nici o remușcare, totuși nu-și putea înăbuși glasul conștiinței, care îi spunea întruna: "Tu ești ucigașul bătrânei!" Prea puțin credincios cu adevărat, era stăpânit de o mulțime de superstiții. Credea că moarta ar putea avea asupra vieții lui o influență nefastă, de aceea se hotărî să se ducă la înmormântare, spre a se ruga să-l ierte.

Biserica era plină. Hermann abia putu trece prin mulțime. Sicriul era așezat pe un catafalc bogat, sub un baldachin de catifea. Moarta avea mâinile încrucișate pe piept, o scufie de dantelă pe cap și era îmbrăcată într-o rochie albă de atlaz. Ai casei înconjurau sicriul: slugile, în haine negre cu eșarfe cu blazon pe umăr și cu lumânări în mâini; rudele în doliu mare — copiii, nepoții și strănepoții. Nimeni nu plângea; lacrimile ar fi fost *une affectation*¹¹. Contesa era atât de bătrână, încât moartea ei nu putea surprinde pe nimeni, iar rudele o priveau de mult ca pe o ființă ce și-a încheiat viața.

Un tânăr arhiereu ținu discursul funebru. În cuvinte simple și mișcătoare el arătă pașnica adormire a drept-credincioasei, ai cărei ani îndelungați au fost o liniștită și smerită pregătire pentru creștinescul sfârșit. "Pe ea, care veghea în gânduri cucernice și în așteptarea marelui de la miezul nopții, a luat-o îngerul morții!" Slujba se desfășura într-o tristețe pioasă. Iată, în primul rând, se apropiară să-și ia rămas bun de la moartă rudele. Apoi urmară numeroșii ei cunoscuți, veniți să se închine în fața trupului aceleia care cu mult înainte se desfătase alături de ei în petreceri deșarte; apoi veni rândul oamenilor de casă; în sfârșit, se apropie de ea o cămărășiță bătrână, de aceeași vârstă cu defuncta. Două fete tinere o țineau de braț. Nu se putea apleca până la pământ; doar ea vărsă câteva lacrimi, sărutând mâna rece a stăpânei. Îndată după ea, Hermann se hotărî să se apropie de sicriu. Se aplecă până la pământ și stătu așa câteva clipe, pe lespezile reci, acoperite de cetină. În sfârșit, se ridică, palid ca și moarta, urcă pe treptele catafalcului și se plecă asupra sicriului... În clipa aceea i se păru că moarta se uită la el batjocoritor și-i face cu ochiul. Hermann se trase repede înapoi, călca în gol și se prăvăli la pământ. Fu ridicat îndată. În aceeași clipă leșină și Lizaveta Ivanovna și fu scoasă în pridvor. Întâmplarea asta tulbură pentru câteva clipe solemnitatea tristei ceremonii. Printre cei de față se auzi o rumoare surdă, iar un șambelan uscățiv, rudă apropiată a defunctei, șopti la urechea englezului de lângă el că tânărul ofițer era fiul nelegitim al moartei; la care englezul răspunse rece:

— Oh?!

¹¹ O prefăcătorie (fr.)

Hermann fu peste măsură de tulburat toată ziua. Luă masa la un birt retras și bău foarte mult, împotriva obiceiului lui, nădăduind că-și va înăbuși tulburarea. Dar vinul îi înfierbântă și mai tare închipuirea. Cum se întoarse acasă, se aruncă pe pat, fără să se dezbrace, și adormi adânc.

Când se trezi, era noapte. Luna îi lumina odaia. Se uită la ceas: era trei fără un sfert. Somnul îi trecuse; se așeză pe pat și începu să se gândească la înmormântarea bătrânei contese.

Pe când sta așa, cineva din stradă i se uită pe fereastră în cameră și se îndepărtă îndată. Hermann nu dădu nici o atenție acestui fapt. Peste o clipă, auzi că cineva deschide ușa camerei din față. Își închipui că era ordonanța lui, care venea beat, ca de obicei, dintr-o plimbare nocturnă. Dar auzi un mers necunoscut: cineva venea încet, târșindu-și ușor pantofii. Ușa se deschise și intră o femeie în rochie albă. Hermann crezu că era bătrâna lui doică și se miră de ce vine la o astfel de oră. Dar femeia albă luneca și se opri deodată drept în față; Hermann o recunoscu pe contesă!

— Am venit fără să vreau..., spuse ea cu glas hotărât. Dar mi s-a poruncit să-ți îndeplinesc rugămintea. Trei, șapte și asul îți pot aduce câștig, una după alta, dar cu condiția să nu joci decât o singură carte pe zi și după aceea să nu mai joci toată viața. Te iert pentru moartea mea, cu condiția să te căsătorești cu Lizaveta Ivanovna, pupila mea...

Spunând acestea, moarta se întoarse încet, se îndreptă către ușă și pieri, târșindu-și pantofii. Hermann auzi ușa din antreu închizându-se și văzu iar pe cineva uitându-se pe fereastră.

Multă vreme Hermann nu-și veni în fire. Apoi trecu în camera cealaltă. Ordonanța lui dormea pe jos; Hermann reuși cu greu să-l trezească. Era beat, ca de obicei; nu puteai afla nimic de la el. Ușa ce da în antreu era încuiată cu cheia. Hermann se înapoie în cameră, aprinse o lumânare și-și însemnă cele văzute.

VI

— *Attendez!*¹²

— Cum ai îndrăznit să-mi spui: *attendez?*

— Excelență, am spus: *attendez*, vă rog!

Două idei fixe nu pot exista laolaltă în mintea omului, așa după cum două corpuri nu pot ocupa același loc în spațiu, în același timp. Trei, șapte și asul alungară repede chipul bătrânei moarte din închipuirea lui Hermann. Trei, șapte și asul nu-i ieșeau din minte și-i reveneau mereu pe buze. Când vedea o fată tânără, spunea: "Cât e de zveltă!... Un adevărat trei de cupă."

Dacă era întrebat cât e ceasul, răspundea: "Șapte fără cinci minute". Toți bărbații burduhănoși îi reaminteau de as. Trei, șapte și asul îl însoțeau în somn, luând diferite înfățișări. Trei înflorea în fața lui ca o grandifloră învoaltă, șapte i se înfățișa ca o poartă gotică, iar asul ca un păianjen imens. Toate gândurile îi erau contopite într-unul singur: să se folosească de taina care-l costase atât de scump. Începu să se gândească la demisie și la o călătorie. Voia să smulgă Fortunei fermecate o comoară, în casele de joc de la Paris. Întâmplarea îl scuti însă de bătaie de cap.

La Moscova se înființase o societate de jucători bogați, sub președinția vestitului Cekalinski, care își petrecuse toată viața la cărți și se procopsise odinioară cu milioane, câștigând polițe și pierzând bani gheață. Experiența lui îndelungată îi câștigă încrederea prietenilor; casa

¹²Așteptați (fr.)

deschisă, bucătarul renumit, delicatețea și veselia îi câștigă respectul publicului. Cum sosi la Petersburg, tineretul dădu năvală la el și uită balurile de dragul cărților, preferând ispitele faraonului tentațiilor amorului. Narumov îl duse acolo pe Hermann.

Trecură printr-un rând de camere somptuoase, pline de chelneri respectuoși. Câțiva generali și consilieri intimi jucau *whist*. Niște tineri stăteau tolăniți pe divanele îmbrăcate în damasc, mâncând înghețată și trăgând din pipe. În salon, la o masă lungă, lângă care se înghesuiau vreo douăzeci de jucători, ședea amfitrionul și ținea banca. Era un om de vreo șaizeci de ani, cu o înfățișare din cele mai respectabile; capul îi era acoperit de păr argintiu, fața plină și proaspătă arăta bunătatea, ochii îi luceau, totdeauna înviorați de un zâmbet. Narumov i-l prezentă pe Hermann. Cekalinski îi strânse mâna prietenos, îl rugă să se simtă ca la el acasă și continuă să țină banca.

Partida se prelungea. Pe masă se aflau peste 30 de cărți. Cekalinski se oprea după fiecare lansare, pentru a da răgaz jucătorilor, nota pierderile, asculta prevenitor dorințele jucătorilor și îndrepta, și mai prevenitor, colțul vreunei cărți îndoite de o mână distrată. În sfârșit, partida se termină. Cekalinski amestecă iar cărțile și se pregătea să înceapă o partidă nouă.

— Permiteți-mi să pun o carte, spuse Hermann, întinzând mâna pe după un domn gras care ponta și el.

Cekalinski zâmbi și înclină tăcut din cap, în semn de respectuoasă încuviințare. Râzând, Narumov îl felicită pe Hermann că pusese capăt abținerii sale îndelungate; îi dori un început norocos.

— Merg, spuse Hermann, scriind cu cretă miza deasupra cărții lui de joc.

— Cât e, vă rog? întrebă cel ce ținea banca, strângându-și pleoapele. Mă iertați, dar nu văd bine...

— Patruzeci și șapte de mii, răspunse Hermann.

La aceste cuvinte, toate capetele se întoarseră deodată și toți ochii se ațintiră asupra lui.

"A înnebunit!" gândi Narumov.

— Permiteți-mi să vă atrag atenția, spuse Cekalinski cu zâmbetul lui neschimbat, că jocul dumneavoastră e foarte tare. Aici n-a mizat încă nimeni mai mult de două sute șaptezeci și cinci pe o singură carte.

— Ei, și?! răspunse Hermann. Îmi bateți cartea sau nu?

Cekalinski făcu o plecăciune, cu același aer de smerită încuviințare.

— Vreau numai să vă fac cunoscut, spuse el, că, fiind onorat de încrederea prietenilor, nu pot ține banca altfel decât pe bani gheață! Din partea mea sunt convins că e de-ajuns cuvântul dumneavoastră, dar, pentru regula jocului și a socotelilor, vă rog să puneți banii pe carte.

Hermann scoase din buzunar un bilet de bancă și i-l întinse; Cekalinski îl privi fugitiv și îl puse pe cartea lui Hermann. Apoi începu jocul. În dreapta căzu nouă, în stânga un trei.

— A câștigat! spuse Hermann arătându-și cartea.

Printre jucători se stârni rumoare. Cekalinski se încruntă, dar zâmbetul îi reapăru îndată pe față.

— Îmi dați voie să vă achit? îl întrebă el pe Hermann.

— Vă rog!

Cekalinski scoase din buzunar câteva bilete de bancă și-i plăti îndată. Hermann își luă banii și se îndepărtă de lângă masă. Narumov nu-și putea reveni. Hermann bău un pahar de limonada și se îndreptă spre casă.

În seara următoare veni din nou la Cekalinski. Amfitrionul ținea banca. Hermann se apropie de masă; jucătorii îi făcură loc imediat. Cekalinski îl salută curtenitor.

Hermann așteaptă o nouă partidă, alege o carte, pune pe ea toate cele patruzeci și șapte de mii, și câștigul din seara trecută.

Cekalinski începu jocul. În dreapta căzu un valet, în stânga un șapte. Hermann întoarse șaptele.

Toți scoaseră strigăte de mirare. Cekalinski se tulbură vădit. Numără nouăzeci și patru de mii și i le întinse lui Hermann. Acesta le luă cu sânge rece și se îndepărtă în aceeași clipă.

În seara următoare apărură din nou la masă. Îl așteptau toți. Generalii și consilierii intimi își lăsară *whist*-ul, ca să vadă un joc atât de neobișnuit. Tinerii ofițeri săriră de pe divane; chelnerii se strânseseră în salon. Toți făcură cerc în jurul lui Hermann. Ceilalți jucători nu puseră cărțile, așteptând cu nerăbdare să vadă cum va sfârși el. Hermann stătea lângă masă, pregătindu-se să ponteze de unul singur împotriva palidului, dar mereu zâmbitorului Cekalinski. Fiecare își desfăcu pachetul de cărți. Cekalinski făcea cărțile. Hermann tăie și-și acoperi cartea cu un teanc de bilete de bancă. Jocul aducea a duel. Se lăsă o tăcere adâncă.

Cekalinski începu jocul. Mâinile îi tremurau. În dreapta căzu o damă, în stânga — un as.

— A câștigat asul! spuse Hermann și-și întoarse cartea.

— Dama dumneavoastră a fost ucisă! adăugă Cekalinski blând.

Hermann se cutremură; într-adevăr, în loc de as, în față avea dama de pică. Nu-și credea ochilor, nu înțelegea cum de putuse să greșească.

În clipa aceea, i se păru că dama de pică îi face cu ochiul și-i zâmbește sarcastic; asemănarea extraordinară îl uimi...

— Bătrâna! strigă el îngrozit.

Cekalinski își trase spre el biletele pierdute de Hermann. Acesta stătea nemișcat. Când se depărta de masă, se porni un murmur puternic.

— Frumos a mai pontat! spuneau jucătorii.

Cekalinski făcea din nou cărțile. Jocul își urma cursul.

EPILOG

Hermann a înnebunit. Acum se află la spitalul Obuhov, în salonul nr. 17, și nu răspunde la nici o întrebare; bolborosește doar, cu o repeziciune uimitoare:

— Trei, șapte, asul! Trei, șapte, dama!...

Lizaveta Ivanovna s-a căsătorit cu un tânăr foarte cumsecade, care are pe undeva un serviciu și o avere considerabilă. E fiul fostului administrator al bătrânei contese. Lizaveta Ivanovna crește o rudă săracă.

Tomski a fost avansat rotmistru și se căsătorește cu prințesa Polina.
